

Årsredovisning 2009 för NEDRE DALÄLVENS INTRESSEFÖRENING

Styrelsen för Nedre Dalälvens Intresseförening får härmed avge redovisning för räkenskapsåret 2009, föreningens tjugotredje verksamhetsår.

Förvaltningsberättelse

Koncernförhållande

Koncernen omfattar förutom Nedre Dalälvens Intresseförening även det helägda dotterbolaget Nedre Dalälvens utvecklingsaktiebolag (NEDAB). Med ett gemensamt arbetsnamn benämns föreningen och bolaget Nedre Dalälvsamarbetet, förkortat NeDa. Nära kopplat till NeDa är den egna juridiska personen Leader Nedre Dalälven, ideell förening. NeDa:s VD är även verksamhetsledare i Leader. NeDa och Leader delar även på andra kansli- och kontorsresurser.

Allmänt om verksamheten

Nedre Dalälvens Intresseförening bildades den 12 juni 1986. Kansli inrättades i Gysinge.

Det geografiska verksamhetsområdet sträcker sig från Säter till havet vid Älvkarleby. Sett från älvperspektiv är området ca 17 mil långt.

NeDa har till uppgift att med utgångspunkt från Nedre Dalälvens unika och höga natur- och kulturmiljökvaliteter samt det centrala och strategiska läget i landet verka för att:

- övergripande ge regionen en positiv profilering
- gagna medlemmarna
- utveckla turismen
- bidra till inflyttning av hushåll och företag

Utvecklingsarbetet skall ske med beaktande av de areella näringarnas intressen, natur-, kultur- och miljöintressen samt medlemmarnas övriga intressen

Årets verksamhet

Med utgångspunkt från av stämman fastlagd affärsplan och av styrelsen beslutad verksamhetsplan bedrevs arbetet genom marknadsföring, inklusive utveckling av kontakter och projektverksamhet som gagnar medlemmarna och regionen. Föreningen har vidare initierat eller deltagit i projekt som är värdefulla för regionens och medlemmarnas utveckling.

Styrelsemöten

Under året har fyra styrelsemöten ägt rum. Styrelsen har haft följande sammansättning:

Ordinarie ledamöter

För kommuner

Agneta Thörnqvist	Avesta kommun, ordförande
Jan Rindberg Isacsson	Hedemora kommun
Carina Schön	Heby kommun
Carl-Ewert Olsson	Sandvikens kommun
Lars Skytt	Älvkarleby kommun

För mark- och vattenägare

Torbjörn Carlsson	Bergvik Skog AB, vice ordförande
Lars Sundström	LRF

För övrigt näringsliv

Kjell Erlandsson	Dala Husby Hotell
Hans Hansson	Älvkarleby Konferens och Turisthotell

Suppleanter

För kommuner

Lena Lundgren	Gävle kommun
Hans Eljansbo	Sala kommun
Lars Gabrielsson	Säters kommun
Rolf Pettersson	Tierps kommun

För mark- och vattenägare

Peter Altzar	Fortum Generation AB
Bengt Brunberg	Korsnäs AB

För övrigt näringsliv

Tony Brorsson	Centrumtryck AB Avesta
Ulf Sundberg	Stora Enso Fors AB

Auktoriserade revisorer har varit Mats Vestling, KPMG med Andreas Sund KPMG som suppleant. **Lekmannarevisorer** har varit Lotta Zetterlund, LRF och Conny Rönnholm, Tierps kommun.

Valberedningen har bestått av Per Nordenstam, Tierps kommun, Helen Lundell, Heby kommun och Kjell Rosén, Hedemora kommun med Nordenstam som sammankallande.

Verkställande direktör är sedan 1986 Kalle Hedin.

Medlemmarna har fortlöpande under året erhållit information om pågående verksamheter genom redovisning av aktiviteter och andra utskick, samt därutöver varit inbjudna till överläggningar och andra arrangemang.

Medlemmarna utgjordes under 2009 av:

Avesta Industristad AB, Avesta kommun, Bergvik Skog AB, Centrumtryck AB, Dala Husby Hotell & Restaurang, Fortum Generation, Garpenbergs Intressenter AB, Gävle kommun, Gysinge Wårdshus AB, Heby kommun, Hedemora kommun, Korsnäs AB, Regionförbundet Uppsala län, LRF, Sala kommun, Sala Sparbank, Sandvikens kommun, Sjöviks Folkhögskola, Stora Enso Fors AB, Sveaskog, Swedbank, Säters kommun, Söderfors Herrgård AB, Tierps kommun, Vattenfall AB, Älvkarleby kommun, Älvkarleby Fiskecamp, Älvkarleby Konferens och Turisthotell, Äventyrarna AB.

Övergripande medlemsarrangemang

Årsstämman

Årsstämman, som i vanlig ordning var välbesökt, ägde rum den 10 juni i Sala Silvergruva med Sala kommun som värd. Efter gemensam lunch ägde stämmoförhandlingarna rum i Victoriasalen, 155 meter under jord. Sala kommuns ombud vid stämman Bo Eriksson hälsade alla välkomna och berättade om Sala från dåtid till nutid där naturligtvis Sala silvergruva haft en avgörande betydelse.

Efter stämmoförhandlingarna deltog delar av stämmodeltagarna i en timmes guidad visning genom gångar, orter och schakt under ledning av den mycket kunnige guiden Maria Jansson. Deltagarna fick även lyssna till stämmodeltagaren Kerstin Sonnäckes mäktiga sångröst i ett av schakten.

Framtidsseminarium

Den 23-24 november 2009 genomfördes framtidsseminarium i aktuella frågor som berör NeDa. Johan Lindman från StoraEnso inledde med att redogöra för skogsnäringens framtid. Jan Amcoff, sekretariatet för framtidsstudier redovisade drivkrafter bakom framtida befolkningsförändringar. Från Visit Sweden (f.d. Sveriges Turistråd) deltog Tina Olsson med ett föredrag om förutsättningar för en framgångsrik turismutveckling på en konkurrensutsatt internationell marknad. Förutsättningarna för attraktivt turistlogi med anknytning till ändrade regler för strandskyddet behandlades av företrädare för Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), LRF och NeDa. Seminariet var också lite av ett remisseminarium för Biosfärområde Nedre Dalälven.

Årsavslutning/Julträff

Den 17 december var medlemmarna m.fl. inbjudna till sedvanlig informell årsavslutning i Flottarkojan i Gysinge.

Fortlöpande medverkan i externa utvecklingsorgan

Under året har NeDa deltagit i en lång rad sammankomster och utredningsgrupper rörande regionens eller delar av regionens utveckling, bl.a. För tjugonde året i rad har NeDa deltagit i Söderforsgruppens arbete, i vilken ingår företrädare för Tierps kommun, föreningsliv, Söderfors Herrgård, m.fl. Fortlöpande deltar Vd i Garpenbergs Intressenters styrelse (äger och driver verksamheten vid f.d. Skogshögskolan). Vidare deltar NeDa i det kommunala samarbetet Södra Dalarna. Vd ingår i arbetsgruppen "Vattenföringen i Nedre Dalälven" som

drivs av berörda länsstyrelser för att se på förutsättningarna för en mer naturlig vattenregim. Ett nytt samarbete för året som NeDa varit aktiv i är Region Gävleborgs marknadsråd för att utveckla turismen.

Dalälvens vattenvårdsförening

Vd ingår sedan 1990 i styrelsen för Dalälvens Vattenvårdsförening vars huvuduppgift är att genom ett omfattande kontrollprogram svara för fortlöpande recipientkontroll i hela Dalälvens avrinningsområde och dess mynningsområde. Medlemmar utgörs av alla kommuner inom avrinningsområdet och större industrier.

Myggbekämpningen

Organisation för verksamheten

NEDAB är huvudman för bekämpningen. Vid sidan av styrelsen finns en referensgrupp med företrädare för berörda kommuner (Avesta, Sala, Heby, Tierp, Älvkarleby, Gävle och Sandviken), som följer arbetet genom regelbundet återkommande möten. Styrelseledamoten Lars Sundström, LRF, är ordförande i referensgruppen med VD som föredragande. Utöver VD har vid NeDa-kansliet Kia Olofsdotter omfattande administrativa uppgifter i myggbekämpningen och Elisabet Fransson de ekonomiska arbetsuppgifterna.

Dr Jan O. Lundström leder bekämpningsverksamheten, inkl bl.a. upprättande av ansökningar om tillstånd för bekämpningen, underlag för överklaganden, svarar för egenkontroll och leder personalen stationerad vid Evolutionsbiologiskt centrum vid Uppsala Universitet. Dr Martina Schäfer är GIS-ansvarig operativ ledare. Thomas Persson Vinnersten och Pernilla Wahlqvist utför fält- och laboratoriearbete i projektet. Dessa fyra personer var under 2009 anställda till 50 % av NEDAB och 50 % av Uppsala Universitet enligt avtal med NEDAB.

Finansieringsfrågan och det akuta krisläget sommaren 2009

Under åren 2004-2008 utgick ett statligt stöd på knappt 5 milj. kr/år och därtill finansiering från berörda kommuner på ca 2,75 milj. kr/år, sammantaget drygt 7,5 milj.kr. VD har med hjälp av representanter i NEDAB:s styrelse eller referensgruppen alltsedan 2007 aktivt uppvaktat berörda departement för att få fram ett fortsatt statligt stöd efter 2008. Trots detta hade inte frågan om statlig finansiering lösts inför 2009 och arbetet med att få fram statligt stöd fortsatte därför oförminskat under 2009. En medvetet upparbetad ekonomisk buffert för särskilt svåra myggår skulle kunna räcka utan statligt stöd även 2009 under förutsättning att det blev ett relativt normalt myggår 2009.

År 2009 kom dock att bli ett mycket svårt myggår. Det började med mycket stor lokal nederbörd den 12-14 juni, där t.ex. Kerstinbo mellan Gysinge och Tärnsjö fick 90 mm. Detta regn skapade omfattande översvämningar med åtföljande myggkläckning. Därefter avlöste högvattnen varandra under återstoden av sommaren.

Det visade sig därför snart att den ekonomiska buffert som fanns var otillräcklig. Under mycket stor press och mitt under TV-intervju med TV 4 fick VD fram ett löfte från landshövding B. Holmberg vid länsstyrelsen i Gävleborg om akut stöd på 2,4 milj. kr. Det pressade läget handlade därtill för VD om att mitt under semestertid få fram beslut från departement och centrala myndigheter som undanröjde en rad beslut som tagits och som

hindrade bekämpningen (se nedan). Detta alltmedan ortsbefolkning led och var i total upprorsstämning.

Förväntat beslut om statligt centralt stöd för 2010 uteblev. Istället meddelades i budgetpropositionen i september att det var berörda regionala organs uppgift att klara finansieringen. Förhandlingar har därefter fortsatt med företrädare för dessa, vilka från de regionala organens sida samordnats av länsrådet Rydberg vid länsstyrelsen i Gävleborgs län. Vid möte med samtliga regionala organ, fyra länsstyrelser och tre regionförbund, den 10 december utlovade dessa unisont att den statliga finansieringen skulle lösas, vilket man också meddelade i ett pressmeddelande. Vid utgången av 2009 och in på 2010 vara fortfarande inte frågan löst, trots mycket goda insatser från länsstyrelsen i Gävleborgs län.

Myggprojektets har en egen hemsida: www.mygg.se.

Verksamheten 2009

Dispenser, bekämpning och överklagning

NEDAB lämnade sju ansökningar till Kemikalieinspektionen om dispens för biologisk bekämpning av stickmyggor från helikopter: Östa naturreservat (124 ha), Österfärnebo-Tärnsjö-Huddunge (1971 ha), Jädersholmar-Sonnboviken-Kungsgårdsholmarna (216 ha), Hedesunda-Söderfors-Sevallbo-Kågbo (942 ha), Ista naturreservat (138 ha), Gysinge (661 ha), samt Bännbäck-Balsta (89 ha). Områden som hade fått dispens 2008 blev också beviljade 2009 medan alla nya områden (även utökningar av tidigare områden) fick avslag. Bekämpningen inom Ista naturreservat blev beviljad till följd av Miljööverdomstolens beslut från 2008.

Bekämpning utfördes 22-25 juni i områden mellan Avesta och Kågbo (1585 ha), 15 juli i områden vid Huddunge, Hedesunda, Sevallbo och Söderfors (479 ha), 22-26 juli i områden mellan Avesta och Kågbo (2150 ha), samt 1-2 augusti i områden vid Österfärnebo, Gysinge, Tärnsjö och Kågbo (858 ha).

Kemikalieinspektionen biföll ett flertal ansökningar om dispens för bekämpning av översvämningsmyggor, vilket gjorde att delar av verksamheten om än något försenad kunde genomföras i samband med den första översvämnningen. Men mycket stora mängder översvämningsmyggor producerades från de ytor där Kemikalieinspektionen avslagit dispens och dessa stickmyggor medförde mycket omfattande myggproblem i stora delar av Nedre Dalälven under början av sommaren. NEDAB överklagade avslaget till Miljödomstolen och Kemikalieinspektionen lyfte ärendet till Regeringen och bad om tillåtelse att riva upp sig eget tidigare avslag för att kunna bevilja dispens. Miljödepartementet beslutade att bekämpning kunde tillåtas vilket också påverkade markägaren Naturvårdsverket som dels beviljade möjlighet att under 2009 utföra bekämpning på statens mark, dels tog tillbaka sina överklaganden av Länsstyrelsens beviljade dispenser för bekämpning inom Naturreservat och Nationalpark. NEDAB:s ärende i Miljödomstolen kvarstod dock då Miljödepartementet enbart utgick från behovet av bekämpning i sitt beslut och därmed kvarstod den laddade frågan om miljöpåverkan.

Miljödomstolen avkunnade ingen dom i ärendet under 2009, men nu 2010 har domstolen beslutat att gå på Kemikalieinspektionens linje och avslå NEDAB:s begäran. Detta beslut var så dåligt motiverat att NEDAB begärt överprövning i Miljööverdomstolen. Om detta beviljas

så kommer ärendet att tas upp till ny prövning vilket kan få stor betydelse för framtida möjligheter att utföra bekämpning av översvämningsmyggor på de platser där de utvecklas som larver.

Under december 2009 inlämnades dispensansökningar inför de bekämpningar som behöver utföras under sommaren 2010. Vi ansträngde oss dels för att skriva om samtliga ansökningar så att Kemikalieinspektionen lättare skulle kunna överblicka omfattningen, dels för att få in dessa ansökningar i mycket god tid och därmed få möjlighet till dispensbeslut i god tid före den första maj när myggbekämpning kan bli aktuell.

Stickmyggor, andra insekter och fåglar

Insamlingar av insekter pågick v 19-37 med fokus på monitoring av stickmyggor (30 fällpositioner över hela Nedre Dalälven, fångst alla udda veckor som rapporteras på hemsidan), samt produktion av insekter i våtmarker med och utan bekämpning (24 fällor i 6 våtmarker, kontinuerlig fångst, tömning varje vecka). Identifieringsarbetet utfördes under vinterhalvåret. Stickmyggor identifieras till art och övriga insekter sorteras till grövre taxonomiska enheter. Monitoring av stickmyggor utförs för att mäta mängder och se artsammansättning, samt dokumentera effekter av bekämpning. De övriga insamlingarna utförs för att undersöka eventuella negativa ekologiska effekter av att bekämpa stickmygglarver med Bti.

Inventering gjordes av fem arter storfåglar i samtliga områden aktuella för ansökan om dispens, samt observation av häckande fåglar vid bekämpningsinsatser utfördes av dr Henri Engström under våren och försommaren. Dessa inventeringar krävs för att kunna svara upp mot Kemikalieinspektionens krav om samråd med ornitolog.

Resultaten av tidigare undersökningar har nu i stort sett publicerats i internationella vetenskapliga tidskrifter. Under 2009 publicerades resultaten att **1)** mellanstora dykarskalbaggar ökar något efter bekämpning av stickmygglarver men i övrigt inga negativa effekter på rolevande vatteninsekter (Persson Vinnersten et al 2009, Hydrobiologia), **2)** myggbekämpning med Bti orsakade ingen minskning av fjädermyggproduktionen i våtmarkerna (Lundström et al 2009a, Bulletin of Entomological Research) och **3)** inte heller någon minskning av fjädermyggdiversiteten som var ovanligt hög i Dalälvens våtmarker (Lundström et al 2009b, Bulletin of Entomological Research).

Projekt och uppdrag

Nationalparken/naturum och naturreservat

NeDa företräder de fyra berörda kommunerna i skötselrådet för Färnebofjärdens Nationalpark. Vidare ingår NeDa även i länsstyrelserna Gävleborgs och Uppsala läns skötselråd för reservaten Båtfors, Spjutholmen och Bredforsenområdet.

NeDa har berörda tre länsstyrelser tillstånd att genomföra visningar och aktiviteter i nationalparken. Nära samarbete har skett med Gysinge naturum, bl.a. har NeDa åt Färnebofjärdens Naturum genomfört guidade båtturer med NeDa:s båt Svanen.

Turistiska uppdrag

Under året fick NeDa LRF:s uppdrag att tillsammans med LRF genomföra en förstudie för att kartlägga intresset hos lantbrukare, markägare samt entreprenörer att investera i av marknaden efterfrågad logi, kallat NeDa-stugan. Uppdraget har nära koppling till nya bestämmelser kring strandskyddet och landsbygdsutveckling i strandnära läge, s.k. LIS-områden.

Skog och energi

Sedan början av 1990-talet har NeDa tillsammans med medlemmar med skoglig inriktning eller annan anknytning till skog, byggande i trä samt energi genomfört temadagar för beslutsfattande politiker och tjänstemän på kommunal, regional och nationell nivå. Vissa år har dessa frågor tagits upp på NeDa:s framtidsseminarier, vilket skedde detta år vid framtidsseminariet 23-24 november (se ovan).

Leader Nedre Dalälven

I slutet av 2008 avslutades operativt LEADER+ Nedre Dalälven och ersattes av Leader Nedre Dalälven. Från att Leader varit ett fristående s.k. gemenskapsinitiativ inom EU överfördes det till Landsbygdsprogrammet. Huvuddragen i Leader kvarstår, även om det blivit mer byråkratiserat i Landsbygdsprogrammet. Till skillnad från tidigare kan Leaderområden bildas inom hela Sveriges landsbygd och så har också skett. Jämfört med 12 Leaderområdena under L+ finns 63 st. vid utgången av 2009. Totalbudgeten för Leader Nedre Dalälven uppgår till nära 50 milj. kr för sjuårsperioden 2008 -2014

Geografiskt omfattar Leader Nedre Dalälven kommunerna Säter, Hedemora, Avesta, Sala, Heby, Tierp (del av), Älvkarleby samt socknarna Hedesunda i Gävle kommun och Österfärnebo i Sandvikens kommun. De större samhällena är helt eller delvis undantagna. Antalet invånare uppgår till ca 65 000 inv.

Leader Nedre Dalälven leds av LAG, Lokal aktionsgrupp (styrelse), bestående av 21 ledamöter, 7 från vardera ideell, offentlig och privat sektor samt därtill 2 suppleanter från vardera sektorn. Främsta uppgiften för LAG är att fatta beslut om projektansökningar. Ordförande är Helena Åkerberg Hammarström och vice ordförande Lars Sundström LRF. Verksamhetsledare är NeDa:s VD och kanslipersonalen i övrigt delar också sina tjänster mellan Leader Nedre Dalälven och NeDa.

Under 2009 beslutade LAG om stöd till 19 projekt med totalt 7,8 milj.kr Av de förväntade totala leadermedlen var därmed knappt 27 % reserverade genom projektbeslut. Mer information om Leader Nedre Dalälven finns på www.leader-nedredalalven.org

Biosfärområde

Nedre Dalälven har varit biosfärkandidat sedan 2006, vilket innebär att området bedömts ha tillräckligt höga natur- och kulturvärden för att bli biosfärområde. Det omfattande arbetet med att upprätta en ansökan till Unesco har pågått de senaste åren. Stöd till arbetet har utgått från Naturvårdsverket, NeDa-kommunerna och Leader Nedre Dalälven. Arbetet inom NeDa samordnas av biosfärkoordinator Cristina Ericson. I arbetet deltar även aktivt VD och Dr Bengt Gyldberg.

Biosfärområden kan omfatta både land- och vattenmiljöer som är internationellt utpekade av Unesco:s program Man and the Biosphere (MAB). Biosfärområden ska:

- gynna de boende i området genom social och ekonomisk utveckling
- värna den biologiska mångfalden
- vara arenor för forskning och utveckling

Det finns ca 550 biosfärområden i 107 länder i alla världsdelar. I Sverige finns hittills två: Torne Träsk och Kristianstads Vattenrike. Förutom vårt område är Vänerskärsgården med Kinnekulle, Blekinge arkipelag och Östra Vätterbranterna också svenska biosfärkandidater. Namnet på det blivande biosfärområdet är "Älvlandskapet Nedre Dalälven".

Biosfärområde är ett starkt internationellt varumärke som förstärker det befintliga Nedre Dalälvsarbetet. Biosfärområdet kommer att skapa förutsättningar för samarbete över traditionella gränser för hållbar samhällsutveckling.

Det öppna landskapet och dess kantzoner mot storskog, älv och andra vatten är avgörande för områdets attraktionskraft och för den biologiska mångfalden. Det öppna landskapet kan bara upprätthållas genom brukande. Att bidra till detta är en av biosfärområdets viktigaste uppgifter! Särskilt viktig intressent i arbetet är därför jordbruksnäringen. Även när det gäller turism och fiske är biosfärbetet viktigt och innebär också marknadsfördelar när omvärlden efterfrågar en hållbar utveckling. Ambitionen är att Nedre Dalälven här ska bli ett föredöme.

Under 2009 har arbetet koncentrerats på biosfäransökan till Unesco. Flera personer och organisationer har engagerats för att ta fram uppgifter till den omfattande faktainsamlingen. Arbetsmöten har genomförts med forskare, markägare, länsstyrelse- och kommunrepresentanter. Vid Framtidsseminariet i november informerades och fördes en diskussion om biosfärområdet. Därefter togs en organisationsplan, mål och visioner för biosfärbetet fram. En remissversion av ansökan färdigställdes och sände ut på remiss i slutet av november.

I september hade vi studiebesök från Naturvårdsverket och motsvarande myndigheter i Kina, Thailand, Laos, Kambodja, Vietnam och Nord Korea.

Svenska MAB-kommittén hade sitt årliga möte i Östra Vätterbranterna i september med sju deltagare från vårt område. Frågor som diskuterades var bland annat zoneringsplan där den modell vi valt fick godkännande. Exkursioner företogs till olika naturvårdsprojekt.

En representant för Nedre Dalälven deltog i Euro MAB-mötet i Slovakien i oktober.

Nationella turistfiskeprojektet

Sannolikt är fisketurism det enskilda segment inom turismen som har de allra bästa förutsättningarna att locka européer till Sverige. Den europeiska marknaden är mycket stor med ca 50 miljoner fiskeintresserade individer. Efter avvecklingen 2009 av det nationella samarbetet *Top 10 Fishing Sweden, ekonomisk förening*, där NeDa:s VD var ordförande i många år, finns ett stort behov av ett fortsatt nationellt samarbete kring marknadsföring och produktutveckling.

Behovet av produktutveckling är stort. Oftast är det inte tillgången på tillräckligt bra fiskevatten som är svagheten i produkten. Istället ligger bristerna i mottagningsapparaten och känsla för vad marknaden önskar i fråga om service och standard.

Under 2009 har inom ramen för Leader Nedre Dalälven bedrivits en förstudie för ett Nationellt turistfiskeprojekt för att stärka marknadsföringen av svenska turistfiskeprodukter i utlandet. Våren 2009 bjöds i samarbete med Landsbygdsnätverket alla svenska leaderområden in till en upptaktsträff i Älvkarleby. Dryga 50-talet deltagare medverkade och gav Leader Nedre Dalälven i uppdrag att tillsammans med en nationell styrgrupp och dess arbetsutskott driva arbetet vidare. NeDa:s VD har varit ordförande i styrgruppen och Henrik Thomke projektledare. Under sommaren 2009 öppnade Jordbruksverket en möjlighet att efter ansökan svara för en stor del av finansieringen. Projekttiden är beräknad till 3 år med en årsbudget på drygt 3 milj. kr. Finansiering beräknas ske av Jordbruksverket centralt och ca 20 leaderområden i hela Sverige från norr till söder. Huvudman för det Nationella turistfiskeprojektet är Nedre Dalälvens Intresseförening. Ansökan till Jordbruksverket lämnas in i början av 2010 med projektstart den 1 mars 2010.

Anledningen till att Nedre Dalälven engagerat sig i denna utveckling för hela landet är att vi sett att fisketurismen varit den enskilt viktigaste faktorn i vår turismutveckling. Vare sig vi eller andra enskilda delar av landet har dock tillräckliga resurser för att på egen hand gentemot den stora utlandsmarknaden klara marknadsföringen och möta marknadens krav. Tillsammans med andra områden i landet blir även destinationen Nedre Dalälven starkare och mer uthållig.

Anm. Den 22 april 2010 beslutade Jordbruksverket om stöd till Nedre Dalälvens Intresseförening med 3,22 milj.

Projektet Turismsamverkan

De enskilda turistverksamheter som finns i området har var för sig inte tillräckliga resurser att nå ut med sina budskap till marknaden. Nedre Dalälven har så höga kvalitéter och goda förutsättningar att området och dess enskilda aktörer har förutsättningar att nå förutom den svenska marknaden även utlandsmarknaden.

I början av 2009 startades i NeDa:s regi projektet Turismsamverkan med stöd från Leader Nedre Dalälven och medfinansiering från medverkande turismintressenter. Starten föregicks av bl.a. fyra avstämningsmöten med ansvariga för turism och marknadsföring i NeDa-kommunerna, hotellen, annat boende och andra turistföretag. Även rollfördelningen mellan turistföretagen, ideella intressenter och offentliga intressenter klargjordes genom dessa möten. Utöver denna interna avstämning har även underlag inhämtats genom personliga kontakter med researrangörer från de för Nedre Dalälven speciellt viktiga marknaderna.

Med dessa utgångspunkter är målet att öka antalet sysselsatta inom turismen och dess spridningseffekter till andra servicenäringar samt att i övrigt bidra till en attraktiv och rik bygd till gagn för bofasta och möjligheterna att få fler inflyttade hushåll och företag.

Detta ska operativt åstadkommas genom

- Upprätthållande och samordning av ett nätverk av affärsmässiga turistföretag och kommunala turistfunktioner
- Webbaserad marknadsföring med bokningsservice
- Deltagande i strategiska mässor
- Visningsresor

- Program och reportage i media
- Bearbetning av och marknadsföring via researrangörer, resebyråer, agenter, mm.
- Produktutveckling och utbildningsinsatser genom NeDa samt uppdrag till NeDa

Noterbart är att marknadsföring genom påkostade broschyrer inte prioriteras

NeDa:s nedanstående insatser inom turism har i huvudsak skett genom projektet Turismsamverkan. Inom projektet medverkar från NeDa förutom VD, projektledare Henrik Thomke, webbmaster Johan Hedin, handläggare Kia Olofsdotter och ekonom Elisabet Franksson.

Marknadsföring

Flytta hit

Målområdet för "Flytta Hit-kampanjen är Uppsala/Storstockholm. NeDa:s marknadskontakter genom åren vid mässheltaganden och utställningar, kontakter med mäklare och i andra sammanhang visar en tydlig bild av vad marknaden efterfrågar. I enlighet därmed är det äldre hus och gårdar på landsbygden och tätorternas kulturmiljöer som lyfts fram i marknadsföringen. Marknadsföringsinsatserna sker i nära samarbete med berörda kommuner och regionens mäklare.

Under vecka 22 genomfördes, i samarbete med medieföretaget Newsfactory, Flytta Hit-kampanj i Stockholm för NeDa-kommunerna. I kampanjen ingick en utställning på Stockholms Centralstation den 28 – 29 maj. Vidare en tidning med en upplaga av 285 000 ex i Dagen Nyheter och för distribution vid utställning. Därtill har Newsfactory öppnat en portal på Internet med bl.a. en funktion som visar lediga jobb i de kommuner som är med i kampanjen och länkar till kommunernas hemsidor.

Turism

Inom ramen för NeDa:s turismverksamhet sker

- a) marknadsföring i Sverige och Europa gentemot såväl semesterturism som affärsturism
- b) stöd till produktutveckling avseende hela skalan från mycket småskalig verksamhet till etablerade anläggningar samt geografiskt sammanhållna områden
- c) i NeDa:s egen regi i samverkan med turistentreprenörer, direkt insäljning och genomförande av arrangemang för i första hand affärsturism och även utländsk semesterturism
- d) bokning och förmedling av enskilda produkter i området
- e) handfast hjälp med att planera och lägga in upplevelser och logi i onlinebokningssystem, även med möjlighet till integrering på företagarens egen hemsida.

NeDa:s aktiva roll som incoming operatör (c-d ovan) har flera syften, bl.a.

- att fungera som kvalitetssäkrare genom att optimalt ta tillvara kundens önskemål
- att stödja medlemmar med mat och logi i insäljning och genomförande
- att, ifråga om affärsturismen, öka möjligheterna för entreprenörer/verksamheter att kunna fungera som underleverantörer till mat-, konferens- och logianläggningar.

Nya kategorier av utländska turister

Genom NeDa:s kontaktnät på den holländska marknaden har affärskontakter knutits med olika researrangörer som i sina program för bilrundturer säljer övernattningar på anläggningar i NeDa-området. Med början 2007 har medlemmar i NeDa (två hotell och två campingar med stugor) börjat få bokningar i successivt ökad omfattning genom dessa kontakter. Den europeiska marknaden söker mer logikapacitet i vår del av landet, där vår närhet till Stockholm/Mälardalsområdet samt naturen och det levande kulturlandskapet är det som attraherar.

Hemsida

Hemsidan www.nedredalalven.se vidareutvecklas successivt och bestod vid utgången av 2009 av nära 700 sidor, varav svenska 190, engelska 125, tyska 127, polska 124 samt franska 123. Därtill ingår ett stort antal sidor som kan laddas ner, Word- och Pdf-dokument. Ett 75-tal turistiska verksamheter har tagit tillvara möjligheten att finnas med på sidan. På hemsidan finns information om NeDa även vid sidan av turistiska budskap, bl.a. presentationer av NeDa:s totala verksamhet genom de årliga förvaltningsberättelserna, av NeDa-kommunerna, information om fiske, flytta hit, m.m. Noterbart är att arbetet med förbättrad sökmotoroptimering av hemsidan som gjorts under året och som fortlöper, ger tydliga effekter på resultaten i träfflistor hos google, yahoo m.fl. sökverktyg.

Företag och besöksmål i NeDa-området har erbjudits möjlighet att för en låg kostnad medverka på hemsidan med sin egen presentation och för en mindre ersättning att få materialet översatt till engelska, tyska, franska samt polska.

Under 2009 har bokningstjänst med ***onlinebokning via hemsidan*** vidareutvecklats. Hjälp och stöd kring systemets möjligheter för logianläggningar, aktivitetsentreprenörer och besöksmål är fortsatt en av de viktigaste satsningarna NeDa kan bistå sina turistintressenter med. Genom att utnyttja Internets försäljningsmöjligheter kan NeDa-områdets nätverk stärkas affärsmässigt och nödvändig produktutveckling ske där olika leverantörers utbud kan tillgängliggöras och paketeras. Turistföretagen erbjuds även att ett länkat bokningsfönster integreras i företagets egen hemsida.

Erbjudandet till entreprenörer/anläggningar i området att marknadsföra sig och vara bokningsbar online på ***Visit Sweden*** (Sveriges nationella turistorgan) har lett till att ett par anläggningar nu finns bokningsbara på Sveriges officiella turistwebbsida www.visitsweden.com. Vi har också erbjudit utländska agenter att boka direkt online, liksom även erbjudit våra anläggningar att använda onlinebokning på sin egen hemsida.

Mässdeltaganden

NeDa deltog för tredje året i rad vid den workshop som Visit Sweden arrangerar vid ***Vakantiebeursmässan*** i holländska Utrecht. Vid workshopen bokar säljare och köpare (researrangörer) samt även press möten för att sälja in anläggningar och göra upp om olika marknadsföringsarrangemang. Deltagandet gav en fortsatt utveckling av bokningar 2009.

NeDa har alla år deltagit i ***Vildmarksmässan*** sedan den startade 1988. Under senare år har NeDa haft en av de största montrarna, så även 2009 med 30-tal medutställare. Totalt 23 430 personer besökte Vildmarksmässan 2009, en ökning med 25 % från 2008. Intressant att notera

är att mässan blivit mer jämlik. År 2009 var 42 % av besökarna kvinnor, som nu mer och mer tar plats inom traditionellt mansdominerade aktiviteter som exempelvis fiske.

NeDa deltog också i **Salamässan 28-30 augusti** med monter både inom- och utomhus för intressenter i NeDa. Salamässan har ett mycket högt besöksantal för att vara en lokal mässa, nästan 17 000 besökare.

Mötesverksamhet inom NeDa:s turismnätverk av turistföretag

Den 23 april genomfördes möte med medverkande i NeDa:s turismnätverk, med bl.a. en uppskattad genomgång för vad som gäller den egna hemsidan och hur sökmotorerna arbetar.

Den 11 och 12 maj var logianläggningar inbjudan till information om hur fisketurismen fungerar, teoretisk och praktisk beskrivning av hur fisket fungerar, vad gästerna efterfrågar, mm. Programmet var så efterfrågat att programmet fick dubbleras och det kommer att upprepas kommande år.

Den 15-16 juni gjordes visningsresa genom hela NeDa-området med Turismnätverket till turistföretag som deltar i nätverket.

Den 26-27 november genomfördes nätverksträff på Älvkarleby Fiskecamp med information av Visit Sweden om den marknadsföring som görs för att sälja Sverige utomlands och möjligheter för oss i NeDa-området att medverka. Besök på Sportfiskeforum och handfasta tips om hur man exporterar turistupplevelser samt planering inför Vildmarksmässan var andra punkter.

Visningsresor, reportage, filminspelningar

Deltagandet vid turistmässan i Poznan hösten 2008 ledde under 2009 till två visningsresor för researrangörer av fiskeresor från Polen. En av dem med filmteam och den andra arrangören med journalist och fotograf från stor fisketidning. Detta har lett till försäljningskontrakt och marknadsföringssamarbete.

Som resultat av deltagande i holländska Vakantiebeursmässan gjorde en större holländsk fisketidning reportageresa i området vilket ökat arrangörsintresset för vårt område.

I augusti gjordes två dagars reportage av Sveriges största magasin om turism, STF:s magasin Turist. Magasinet kommer ut i april 2010.

Den 28-31 oktober genomförde TV-programmet Fiskedrag, som visas i bl.a. TV 4, inspelning med programledaren Mikael Odell. Huvudinriktning var gäddfiske. Programmet går i flera repriserna och säljs även till utländska kanaler. Mängder med gäddor visas upp i programmet, den största på över 10 kg.

En särskild satsning gjordes på starka målgrupper på Lidingö och i Täby-Danderyd, tillsammans med NeDa:s medlemmarna Dala Husby Hotell, Gysinge Wärdshus, Söderfors Herrgård och Älvkarleby konferens och Turisthotell. Detta skede genom reportage och annonser i tre specialtidningar för de två respektive områdena.

Därutöver har ett antal reportage och annonser varit införda i bl.a. svensk dagspress och facktidningar med anknytning till NeDa:s produkter och profil.

Besöksutvecklingen i Nedre Dalälven

Turistekonomisk mätning, s.k. TEM genomförs återkommande vissa år, senast år 2008. TEM mäter inte enskilda arbetstillfällen i just turistföretagen utan effekten totalt i handel, service, transport, livsmedel logi och aktiviteter

Årsserien för antal gästnätter i Nedre Dalälven är enl. TEM följande:

2002	2003	2004	2005	2006	2007
204 261	214 523	236 183	247 743	252 816	250 795

Utvecklingen av kommersiella gästnätter från 2002 - 2007 uppgår till 22,8 %. För riket som helhet blev ökningen 13.8 %. I årsarbeten räknat innebar ökningen av gästnätter och dagbesökare i vårt geografiska område ca 85 nya årsarbeten.